

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Magnum Matrimonij Sacramentum Casibus Practicis Expositum

Reutlinger, Ignaz

Augustæ Vindelicorum, 1716

VD18 10508716

Casus Mariti foedè, ac periculosè perjura conjuge decepti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40059

§. I.

De Divortio ob periculum animæ.

C A S U S

*Mariti fœdè , ac periculose à perjura coniuge
decepti.*

Bristanus juvenis opifex , dum artis suæ majorem notitiam sibi inter exteros comparaturus per varias provincias more opificibus usitato peregrinatur , operam suam locavit Argolinæ viduæ in loco Acatolico , ubi illius officinam , & quidquid ipsi pertractandum injungebatur , aut ex officio incumbibat , adeò gnaviter , ac fideliter administravit , ut capta amore famulitiam seduli , atque industrij hera , eundem in maritum expeteret , quia verò meritò timere repulsam potuit ob Religionis diversitatem , & re ipsa etiam passa est , nisi fidem Catholicam profiteretur , cum nollet Bristanus habere coniugem Lutheranam , consensit denique ipsa in hanc quoque petitionem , ut nostram fidem amplecteretur , idque se certò facturam , coram vicino quodam Parocho Catholico non modò pollicita est Bristano , sed jramento quoque confirmavit. Duxit hic ergo suam Argolinam , hortante Parocho , & exultante ob conversionem istius faminx ad

L11112

nostram

nostram fidem. Sed spes fefellit utrumque; vixdum enim transactæ sunt nuptiæ, cum & à coniuge, & eius consanguineis, ipsoque adeò Magistratu Lutheranò iubetur iam vinculo coniugali uxori A catholicæ obstrictus, fidem Romanam eiurare, & ad illius exemplum Luthero se sociare, promissis, ut dici amat, aureis montibus, si istud ageret. At quia is fortiter restitit, ut, quod blanditiæ, atque promissa non poterant, vis, & ærumnæ extorquerent, includitur in arctum carcerem, ubi cum fame, siti que, ac mille aliis molestiis ipsi colluctandum fuit, & , nisi mutato animo in postulata vellet annuere, diu in hoc ergastulo ipsi hærendum fuisset, si alius quidam iuvenis Catholicus opificio faber serarius afflicto non succurrisset, is namque socij misertus, cum se inobservatum adverteret, seris, vectibusque patefactis, carcerem ad egressum, & fugam aperuit, quam ille, relicta suppellectili, rebusque omnibus, & perjurâ uxore, ut se, fidemque servaret ab ulteriore periculo, propediem ad Catholicos arripuit.

Q. An iustam Bristanus causam habeat instituendi divor-
tium?

SYNOPSIS.

1. *Quæstio hæc instituitur ex supposito, quòd validum fuerit hoc Matrimonium, de quo ipso tamen multum dubitari potest.*
2. *Universim vita improba conjugis non præbet causam ad divortium, licet tamen quandoque divertere ex causa correctionis.*
3. *Potest verò, & aliquando tenetur divertere conjux, quando flagitiosa alterius*

zerius vita ipsi occasio est spiritualis ruinæ, sed hoc divortium est temporale.

4. Etiam divortium ob hæresin non est perpetuum, si factum sit propria auctoritate, secus, si auctoritate Iudicis Ecclesiastici. Est verò in questione divortij propter hæresin faciendum discrimen, an vir, an mulier heretica sit, & an præcesserit hæresis Matrimonium, an subsequuta sit?
5. Deciditur quæstio, quandonam licitum sit propter hæresin alterius conjugis divortium instituere, & num ad hoc faciendum aliquando obligatio detur?
6. Quid, si conjux hæreticus sollicitet, non quidem ad deserendam fidem, sed ad comestionem carniū diebus prohibitis, violationem festorum &c.
7. Respondetur ultimò ad dubium præsentis casus.

¶ Asum propono, qui paucis ab hinc mensibus contigit, dum exaro hunc ipsum librum, in quo jam non exarmino, an Matrimonium hoc validum, an verò propter conditionem non inpletam invalidum, ac nullum fuerit, de quo quid iudicandum sit, colligi potest ex ijs, quæ scribit Gebat ad geminum casum huic ex parte similem tr. 9. cas. 4. n. 144, & tr. 10. in appendice ad num.

713. lit. b. potuit enim fuisse validum, & invalidum pro circumstantiarum, & hypothesis diversitate, vel enim Argolina non solum promisit suo sponso, quòd veller Lutherum ejurare, sed, quòd se facturam cum juramento affirmavit coram vicino Papecho, re ipsa etiam præstitit, priusquam nuptiæ contraherentur, fidem Romano-Catholicam profitendo, paulò post verò inter suos iterum ad vomitum redijt? & tunc sanè validum erat conjugium, manetque etiamnum illius

illius vinculum, non obstante re-
lapsu in hæresin, quia verè, quod
petebatur, implevit, nec plus exe-
git Bristanus, quàm ut Lutheri dog-
mata sincerè ejuraret: an verò, quod
indican- circumstantiæ, per fictionem
hoc juravit, quin vel impleverit,
vel unquam habuerit animum im-
plendi id, quod Bristano jurata spo-
ponderat, isque consensum suum in
Matrimonium alligavit huic condi-
tioni, ut noller habere uxorem, nisi
verè Catholicam? tunc enim verò
non impletâ conditione invalidum
fuit Matrimonium, quia defuit con-
sensus ex parte viri, & quamvis
millies dixisset: *duco te in uxorem*,
nullum præstitissent hæc verba effe-
ctum, nec confecissent Matrimonium,
quia, ut habet argument. c. In-
telligentia. De Verb. Signif. *verba
sunt intelligenda non secundum quod so-
nant, sed secundum mentem proferentis*:
mens autem illius erat, habere non
aliam, quàm quæ vel actueffet, vel
certò futura esset Catholica: ergo
non impleta conditione contractus
Matrimonij impletus non fuit, atque
ita poruit Bristanus non solùm di-
vertere à sua conjuge, sed etiam
transire ad alias nuptias, si, revocatâ
in memoriam promissione sibi factâ,
spes nulla superfuit, futurum ali-
quando, ut promissi admonita sa-
niora consilia sequeretur, & consen-
sum Matrimonij conditionatum, &
ipsa remorante, suspensum, purifi-

cata demum conditione transire fa-
ceret in absolutum. Nec aliud do-
cet Gobat *tr. 10. n. 457.* dum ait,
permanere suspensum contractum
Matrimoniale, donec impleatur
conditio consensui in Matrimonium
apposita, sive illud ratum duntaxat
fuerit, sive etiam consummatum.
Circa quod tamen duo adverto:
1. De illo, qui ante impletam con-
ditionem carnaliter cognoscit spon-
sam, in foro externo præsumptum
iri, quòd ad eandem accesserit af-
fectu maritali, adeoque voluerit re-
cedere à sua conditione, eamque ha-
bere pro non apposita. 2. Etiam si
re ipsa nullum sit, & invalidum
ejusmodi Matrimonium, non tamen
facile transeundum ad aliud conju-
gium sine præscitu, & sententia
Iudicis Ecclesiastici, nullitatem illius
declarantis, ut scandalum evitetur.
Hæc circa validitatem istius Matri-
monij, quam ulteriùs examinare
non vacat, cum locus hic non sit
disputandi de dissolutione ipsius vin-
culi, sed an, supposito etiam, quòd
validum fuerit hoc Argolinæ, &
Bristani conjugium, causam suffi-
cientem hic habuerit, ab hac sua
conjugue divertendi, ad cujus casus
particularis clariorem decisionem ali-
qua nobis universaliter, ac in ge-
nere statuenda sunt.

2. Ac primò quidem in hoc con-
veniunt AA. ob nullum aliud crimen
à fornicatione carnali diversum, de
qua

qua in casu quarto hujus sectionis, vel spiritali, de qua agetur in hoc ipso casu, licitum esse conjugibus divertere, si conjux illo implicitus non pertrahat alterum ad peccandum, ut constat ex c. 2. De Divortijs, cujus verba inferius citantur n. 5. atque ita tradunt Sanch. l. 10. disp. 17. n. 3. Basil. Pontius l. 9. c. 23. n. 3. Palao disp. 3. De sponsal. pu. 6. §. 9. n. 4. Perez disp. 58. de Matr. Sect. 4. n. 7. Gonzal. in cit. c. 2. n. 4. & 6. Et quidem, hoc propter quodlibet peccatum licitum non esse, per se patet, quia si propter quodlibet peccatum posset divortium fieri, ferè omnia Matrimonia dissolverentur, cum nullus sit, qui sine crimine vivat; atque Sanchez, exceptis duobus supra dictis criminibus, fornicatione scilicet carnali, & spiritali, sive hæresi, quantumvis conjux alijs gravissimis peccatis, & sceleribus deditus sit, & omnino incorrigibilis, dummodo conjugem alterum non inducat ad peccandum, minimè licere divortium. Permittunt tamen hoc aliquando conjugi, ut possit ad tempus recedere à consortio conjugali per modum correctionis; & quidem circa virum hoc passim affirmant omnes, licitum ipsi esse, si uxor gravibus sceleribus irretita sit, ut hoc solatio, & viri præsentia destituta resipiscat, quia, inquiunt, ipse est caput familiæ, & ad ipsum pertinet, uxorem corrige-

re. At non vicissim hoc idem uxori respectu Mariti concedit Petrus de Ledesma disp. 59. De Sacram. Matrim. Art. 6. ad finem, quia mulier est subdita viro, ac proinde ipsius non est, illum corrigere. Sed rectius hoc de muliere quoque affirmant Sanch. l. c. n. 4. Laym. l. 5. tr. 10. p. 3. c. 7. n. 16. V. Adde ex S. Thoma cum alijs citatis, si commodè hoc fieri possit, ac probabiliter speretur, fore, ut hac ratione vir resipiscat. Verùm in hoc exequendo utroque maturo judicio, & magnâ prudentiâ opus est, nam facilè possunt ex tali separatione multò majora damna sequi tam animæ, quàm corporis, graves iræ, dissensiones, & irreparabiles ruinæ, ac scandala, ut experientiâ ipsâ compertum est.

3. At verò quando improba vita conjugis ita constituta est, ut sine gravi periculo animæ, ac propriæ perversionis non possit pars altera eadem cohabitare, licitè potest ab eo divertere, quamdiu tale periculum durat; imò ad hoc quandoque obligatur, si alijs remedijs periculo occurrere se posse non confidat. ita c. Idololatria. 28. q. 1. ubi dicitur: ex quo intelligitur, quòd propter illicitas concupiscentias, non tantum, quæ in stupris cum alienis viris. aut seminis committuntur, sed omnino quaslibet, quæ animam corpore malè utentem à lege Dei aberrare faciunt, & perniciose, turpiterq; corrumpunt, possit sine crimine & vir
uxor

uxorem dimittere, & uxor virum. Ratio ulterius est, quia licitum est etiam jure naturali periculo corporis cavere, atque ideo quando infectionis periculum conjugii sano imminere videtur, recedere is potest à consortio conjugis leprosi, ut in sequente casu dicitur: ergo à fortiore, quando impendit periculum animæ. Atque huc referuntur Verba Christi Matth. 5. ubi ait: *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te*, in quæ verba Divus Hieronymus inquit, sententiam Christi esse, ut, si hi, qui nobis conjuncti sunt, & instar oculorum, ut Parentes, liberi, uxor &c. sint causa nostræ ruinæ, ab illis recedamus. Imò tum ex his ipsis verbis, tum quia quisque tenetur proximas occasiones peccandi, & animæ suæ periculum vitare, colligunt AA. adesse præceptum, & obligationem divertendi, quando conjux probabiliter timet, ne consentiat alterius provocationibus ad malum, dummodo possit facere secessionem, vel saltem quoties credit, moraliter se non posse aliâ viâ incolumem evadere, alijsvè medijs periculo occurrere. Sanch. l. 6. n. 5. & 11. Coninck disp. 35. dub. 4. n. 24. Laym. l. 6. Gobat in *Quinario* tr. 5. c. 33. n. 47. & seq. Censetur autem periculum animæ conjugii imminere, quando pars altera pertrahit ad peccandum, quod vel directè fit, vel indirectè. Di.

rectè, si verbis sollicitet, & alliciat ad peccatum, ut si vir invitet suam uxorem ad furta vel committenda, vel tegenda, fures, latrones, pellices fovendos, vel occultandos; si agat lenonem, velitque uxorem alijs prostituere, & ad damnatos congressus ipse adhortetur; si deditus magiæ nitatur eandem pertrahere in veneficium, vel dæmonis societatem &c. Indirectè, si viros, aut juvenes procaces, & parùm pudicos in domum introducat, eosque solos cum sola relinquat sive studiose, sive ex incuria, & negligentia, à quibus illa in absentia mariti tentetur, verbis, nutibus, tactibus impudicis &c. Hæc, & similia si eveniant, & vir admonitus (quod prius fieri necessum est) se non emendet, potest innocens ob imminens periculum divertere, nec opus est sententiâ Iudicis ad hoc divortium, ut habent Sanch. cit. n. 10. Perez disp. 57. Sect. 4. n. 4. Pirhing de Divortijs n. 54. tum quia ob moram potest esse periculum lapsus in peccatum, tum quia divortium istud non est perpetuum, sed temporale, quamdiu nempe periculum, & inductio illa ad peccandum durat; Quod si enim seriò se emendet, ac resipiscat conjux, qui antea ad peccatum induxit, ita ut nullum jam ab eo periculum amplius immineat, tenetur illum innocens denuo admittere. Sanch. n. 14. Perez n. 7.

4. Ob

4. Ob hæresin quoque factum divortium privata autoritate perpetuum non est, sed sicut in alijs sceleribus, si ea deponantur, & emendatio sequatur, tenetur conjux conjugem ad meliora conversum recipere, ita quamprimum resipuit conjux hæreticus, redintegrandæ est cohabitatio, in quo discrepat hæresis, quæ fornicatio spiritualis est, à fornicatione carnali, sive adulterio, nam in isto ad faciendum divortium perpetuum sufficit unicus actus. Si tamen factum est divortium ob hæresin alterius è conjugibus autoritate Ecclesiæ, etiam post ejus reconciliationem cum Ecclesiâ non tenetur innocens eum recipere, ita quoad utrumque clarè deciditur ab Urbano III. in c. *De illa, quæ viro, De Divort.* & pulchrè exponit Gonzalez in idem c. n. 2. cum alijs. Caterùm ut explicemus, quandonam licitum sit se separare à conjugæ ratione hæresis, duo nobis antècedenter prænotanda sunt. 1. Quia divortium istud porissimùm conceditur ratione periculi, quod alteri potest imminere à conjugæ hæretico, faciendum est hîc discrimen inter virum hæreticum, & uxorem hæreticam, quia, ut rectè observat Gobat in *Qui-nario tr. 5. c. 33. n. 14.* experientia docet, maritos Catholicos non tam facilè, nectam frequenter ad hæresin ab hæreticis uxoribus pertrahi, quàm Catholicas uxores ab hæreticis ma-

ritis. Imò constat, crebrò fieri, ut uxores, quæ videbantur esse admodum pertinaces, aut denique ponant contumaciam, aut certè maritum à vera religione non abducant; sicuti è diverso constat, quando maritus sit ex hæretico Catholicus, plerumque ejus vestigia sequi uxorem; minus igitur periculum ordinariè imminet marito ab uxore heterodoxa, quàm vicissim. 2. Distinguendum est inter conjugem, qui constante jam Matrimonio labitur in hæresin, & inter illum, qui jam erat, & sciebatur esse obstinatus hæreticus ante Matrimonium, ut rursus advertit Gobat l. c. n. 20. His prænotatis.

5. Dicendum. Hæresis Matrimonium præcedens non præbet causam divortio, cum aliquando ex justa, & gravi ratione ejusmodi Matrimonium etiam licitum esse queat. Imò quantumvis ex c. *Idololatria. 28. q. 1.* & c. *Non solum. ibid. junctâ Glossâ V. Recede.* colligi videatur, divortium institui posse, saltem si post contractum Matrimonium alter conjugum in hæresin labatur, vel in Apostasiam à fide, nihilominus ne sic quidem permissum est, ut statim fiat separatio, sed opus est, ut admonitio, sive correptio præmittatur, ut patet ex verbis Divi Pauli c. 3. ad Titum: *Hæreticum hominem post unam, & secundam correptionem devota.* Quòd si factâ monitione maneat pertinax

M m m m m

tinax

tinax in suo errore, potest eum deferre bonâ conscientia, ut in c. Non solum supra cit. his verbis indicatur: *Quod si in his factis perseverat, & penitentiam non agit, recede ab illa, & noli vivere cum illa.* idemque constat ex c. fin. De Hæreticis. c. Quanto. De Divortijs. c. Idolatriam. supra cit. in quibus locis absolutè permittitur divortium ob hæresin, vel infidelitatem, etsi ab eo nullum innocenti periculum impendeat, & ad hæresin non sollicitetur; obligatio tamen tunc nulla est diver- tendi, ut docet Gobat in *Quinario* tr. 5. c. 33. n. 16. cum Laymanno L. 5. p. 3. tr. 10. c. 7. n. 16. & Palao disp. 3. de Sponsal. p. 6. §. 8. n. 2. Si verò Catholico conjugii, ejusve prolibus immineret periculum perversionis ex cohabitatione cum hæretico, ne vel ipsi, vel liberis eadem pestis afflatur, posse tunc ab eodem divertere, iterum manifestum est ex c. 2. De Divortijs, ubi ita dicitur: *Mulier pro furto, vel alio crimine viri sui (nisi fidei suæ Religionem corrumpere velit,) ab eo separari non debet. Verum si conjugem ad infidelitatis malefium traxerit, à viro poterit separari, ita quod ei nubere alij non licebit, quia licet separentur, semper tamen conjuges erunt.* Atque hoc ipsi permittit non modò jus Ecclesiasticum, sed naturale quoque, & Divinum, quia utroque Jure licitum est cavere periculum corporis: ergo à fortiore etiam periculum animæ. Imò tunc non solum posse, sed etiam

obligari utroque Jure ad faciendum divortium, cum Jure naturæ, & Divino quilibet teneatur vitare periculum peccandi, docent Sanch. L. 10. disp. 15 n. 5. Laym. l. c. Basilii Pontius L. 9. c. 22 n. 2. Filiuc. tr. 10. c. 10. n. 396. Reginald. L. 31. n. 314. quos tamen Palao l. c. ita limitat; hoc esse intelligendum, quando conjux hæreticus Catholicum niteretur pervertere, gravissimumque esset periculum assentiendi, aliàs, ait, non videri, Catholicum obligatum esse, ut faciat divortium, cum nemo teneatur communia pericula peccandi cum gravi suo detrimento fugere; negari autem non potest, Catholico grave esse, se à conjuge separare, ejus cohabitatione, & obsequio carere, & cœlibem vitam agere. Accedit, quod sæpè ex tali separatione imminet conjugii incontinentiæ periculum: obligandus ergo non est, fugere periculum perversionis non graviter urgens, si ex ejus fuga incidat in periculum grave incontinentiæ.

6. Dubium verò esse potest, an eodem modo permissum sit conjugii divortium instituere, quando à viro hæretico non quidem sollicitatur ad eandem hæresin, verum ad violationem festorum, comestionem carniū diebus ab Ecclesia prohibitis &c.?

Resp. Si ista faciant, petantque mariti

mariti in contemptum Religionis Catholicæ, ut jubeant coquere, secumque comedere carnes feriis sextis, ipsoque die Parasceves, exercere servilem laborem diebus festis, & Dominicis, vel ab auditione Sacri iisdem diebus abstrahant ex eodem motivo, certum est, conjuges posse ab eis recedere, quia eorum improbæ voluntati acquiescere neutiquam possunt absque vera, & gravi offensa Dei, cum absque dubio peccet mortaliter, qui paret alteri quidpiam mandanti in contemptum Religionis. Azor tom. 1. l. 7. c. 7. q. 1. v. Rursus certi juris est. Suar tom. 3. in 3. p. s. Th. disp. 88. Sect. 6. Quintum caput excusationis est: cum ergo separatio fieri possit à conjugē, qui ad peccatum sollicitat, licebit id ipsum in istis circumstantiis, in quibus vera datur sollicitatio ad peccatum, quod licitum esse, supra num. 3. diximus. Consentur autem in contemptum Religionis similia peti, vel mandari, quando petuntur, vel mandantur eo fine, ut præceptum Ecclesiæ, tanquam superstitiosum, violetur, vel ut risus ex violatione capretur, vel quia, qui mandat vult videri, esse potius obediendum sibi, quam Ecclesiæ Catholicæ; & ejus Prælati; vel denique quia in similibus obediendo fit, ut Catholica Religio parvi æstimari incipiat, cum videant, ipsius scita tam facile negligi ab illius cultoribus. Contingit

verò aliquando, ut similia imperentur, vel prohibeantur à maritis non in contemptum Religionis, sed quia aliquod commodum temporale, aut delectatio sensitiva inde in eos redundat, ut, eum die Veneris carnes coqui jubent ideo, quod magis sapiant, quam pisces, vel parabiliores sint; & tunc certum est, posse aliquando occurrere tales circumstantias, ut uxor non delinquat parendo, quantumvis iniquæ, impiæque petitioni mariti, ut patet ex ijs, quæ DD. tradunt in materia de jejuniis, & festorum observatione; item in materia de causis excusantibus ab observatione legum positivarum, in quibus occasionibus, & circumstantiis non obligatur quidem conjux se separare, addit nihilominus Gobat, etiam hinc, quando non ita sollicitantur, ut nequeant sine peccato formali obedire, si tamen hæc sollicitatio, & inductio ad similia facienda, vel omittenda frequens sit, videri permissum esse divortium. ita dictus Author in *Quinario* tr. 5. c. 33. Sect. 2. n. 51. apud quem plura huc facientia utiliter legi possunt in citata, & sequente Sectione tertia.

7. Ex istis verò non difficulter colliges, dato etiam hoc, quod Matrimonium Britanni validum fuerit, & consensus in illud absolutus, potuisse tamen eundem licite à propria uxore

Mmmmm 2

uxore se separare quoad cohabitationem, & torum, vera enim hęc fuit ad ejurandam Catholicam Religionem, & Lutheranae Sectae professionem sollicitatio, non nuda, & qualiscunque, sed validè armata, & conjuncta cum pessima translatione, pædore carceris, fame, aliisque gravibus ærumnis, in quibus periculum esse poterat, ne frangeretur denique infantis mariti animus, & ad defectionem pertraheretur, & si hoc quoque abfuisset, sufficere ipsi poterat ad licitè divertendum, quòd

fidem sibi datam, & juramento confirmatam perfida uxor non servaverit, ut clare iterum docet Gobat *cit. loc. n. 22.* cujus verba recito: Ex qua ratione deducas, si Sponsus Catholicus hæreticam Sponsam duxit, cum promissione, aut spe, quòd vellet fieri Catholica, non teneri cum ea habitare, si ea nolit se convertere, nam in tali casu non cessit juri concessio in c. fin. De Hæreticis: ita ille: liberantur verò in dicto c. ab omni obligatione, qua hæreticis tenebantur adstricti.

